

(1) ויקרא כג:

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ־עֵבֶת וְעַרְבֵי־נַחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:

(2) ויקרא רבה (מרגליות) פרשת אמור פרשה ל

[י] ד"א פרי עץ הדר, זה אברהם שהדרו הקדוש ברוך הוא בשיבה טובה, שנאמר ואברהם זקן בא בימים (בראשית כד, א), וכתוב והדרת פני זקן (ויקרא יט, לב). כפות תמרים, זה יצחק שהיה כפות ועקוד על גבי המזבח. וענף עץ עבות, זה יעקב, מה הדס זה רחוש בעלים כך היה יעקב רחוש בבנים. וערבי נחל, זה יוסף, מה ערבה זו כמושה לפני שלשה מינין הללו כך מת יוסף לפני אחיו. ד"א פרי עץ הדר, זו שרה שהידרה הקדוש ברוך הוא בשיבה טובה, שנאמר ואברהם ושרה זקנים (בראשית יח, יא). כפות תמרים, זו רבקה, מה תמרה זו יש בה אוכל ויש בה עוקצין כך העמידה רבקה צדיק ורשע. וענף עץ עבות, זו לאה, מה הדס זה רחוש בעלין כך היתה לאה רחושה בבנים. וערבי נחל, זו רחל, מה ערבה זו כמושה לפני ג' המינין כך רחל מתה לפני אחותה.

[יא] ד"א פרי עץ הדר, זה סנהדרי גדולה שלישראל שהידרם הקדוש ברוך הוא בשיבה טובה, שנאמר מפני שיבה תקום (ויקרא יט, לב). כפות תמרים, אלו תלמידי חכמים שכופין את עצמן ללמוד תורה אלו מאלו. וענף עץ אבות, אלו ג' שורות שלתלמידים שיושבין לפניהם. וערבי נחל, אלו שני סופרי הדיינין שעומדין לפניהם אחד מימין ואחד משמאל וכותבין דברי המזכים ודברי המחייבים.

[יב] ד"א פרי עץ הדר, אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים. כפות תמרים, אלו ישראל, מה התמרה הזו יש בה טעם ואין בה ריח כך הם ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים. וענף עץ עבות, אלו ישראל, מה הדס זה יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה. וערבי נחל, אילו ישראל, מה ערבה זו אין בה לא טעם ולא ריח כך הן ישראל יש בהן בני אדם שאין בהן לא תורה ולא מעשים טובים, ומה הקדוש ברוך הוא עושה להן, לאבדן אי אפשר, אלא אמ' הקדוש ברוך הוא יוקשרו כולן אגודה אחת והן מכפרים אילו על אילו, ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה, הה"ד הבונה בשמים מעלותיו (עמוס ט, ו), ואימתי הוא מתעלה כשהן עושין אגודה אחת, שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה (שם/עמוס ט, ו). לפיכך משה מזהיר את ישראל ולקחתם לכם.

[יג] ר' יהודה בש' ר' שמעון בן פזי פתח שמע בני וקח אמרי (משלי ד, י). הרבה קיחות צויתי אתכם בשביל לזכות אתכם. אמרתי לכם ויקחו אליך פרה אדומה (במדבר יט, ב), שמא בשבילי, לאו בשביל לטהר אתכם, שנאמר והזה הטהור על הטמא (שם/במדבר י"ט/ט). אמרתי לכם ויקחו לי תרומה (שמות כה, ב), לא בשביל שאדור אתכם, ועשו לי מקדש (שם/שמות כ"ה, ח), כביכול אמ' הקדוש ברוך הוא קחו אתי ואדור ביניכם. ויקחו תרומה אין כת' כאן אלא ויקחו לי תרומה, אתי אתם לוקחין. אמרתי לכם ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור (שם/שמות כז, כ), וכי אור משלכם אני צריך והלא נהורא עימיה שרי (דניאל ב, כב), אלא בשביל לזכות אתכם ולכפר על נפשותיכם שמשולה בנר, דכתיב נר אלהים נשמת אדם (משלי כ, כז). ועכשיו שאמרתי לכם ולקחתם לכם ביום הראשון, כדי לזכות אתכם להוריד לכם מטר, לכך נאמ' ולקחתם לכם.

[יד] ד"א ולקחתם לכם. ר' מני פתח כל עצמותי תאמרנה (תהלים לה, י). לא נאמ' הפסוק הזה אלא בשביל לולב. השזרה שללולב/השזרה של לולב/דומה לשזרה שלאדם וההדס דומה לעין והערבה דומה לפה והאתרוג דומה ללב. אמ' דויד/דוד/אין בכל האיברין גדול מהן ואילו שהן שקולין כנגד כל הגוף. הוי כל עצמותי תאמרנה

Midrash Rabbah (Vilna) - Leviticus 30

9. Another exposition of the text, **The Fruit of The Hadar Tree**. **Hadar** symbolizes the Holy One, blessed be He, of whom it is written, "Thou art clothed with glory and majesty—*hadar*" (Ps. CIV, 1). **Branches of Palm -Trees** likewise symbolizes the Holy One, blessed be He, of whom it is written, "The righteous shall flourish like the palm-tree" (ib. XCII, 13). **And The Boughs of Thick Trees** symbolizes the Holy One, blessed be He, of whom it is written, "And he stood among the myrtle-trees" (Zech. I, 8). **And Willows (Arbe) of The Brook**, too, symbolizes the Holy One, blessed be He, of whom it is written, "Extol Him that rides upon the skies ('*araboth*'), whose name is the Lord" (Ps. LXVIII, 5).

10. Another exposition of the text, **The Fruit of the Hadar Tree**. **Hadar** symbolizes Abraham, whom the Holy One, blessed be He, honored (*hiddero*) with good old age; as it says, “And Abraham was old, well stricken in age” (Gen. XXIV, 1), and it is written, “And honor (*wehadarta*) the face of the old man (Lev. XIX, 32). **Branches (*Kappoth*) of Palm-Trees** symbolizes Isaac who had been tied (*kafuth*) and bound upon the altar. **And Boughs of Thick Trees** symbolizes Jacob; just as the myrtle is crowded with leaves so was Jacob crowded with children. **And Willows of the Brook** symbolizes Joseph; as the willow wilts before the other three species, so Joseph died before his brethren. Another exposition of the text, **The Fruit of the Hadar Tree**. **Hadar** symbolizes Sarah whom the Holy One, blessed be He, honored (*hidderah*) with a good old age; as it says, “Now Abraham and Sarah were old” (Gen. XVIII, 11). **Branches of Palm-Trees** symbolizes Rebekah; just as the palm-tree contains eatable fruit as well as sprinkles, so Rebekah brought forth a righteous man and a wicked one. **And Boughs of Thick Trees** symbolizes Leah; just as the myrtle is crowded with leaves so was Leah crowded with children. **And Willows of the Brook** symbolizes Rachel; just as the willow wilts before the other three species, so Rachel died before her sister.

11. Another exposition of the text, **The Fruit of the Hadar Tree**. **Hadar** symbolizes the Great Sanhedrin, whom the Holy One, blessed be He, honored (*hidderam*) with good old age, of which it says, “Thou shalt rise up before the hoary (white with age) head” (Lev. XIX, 32). **Branches of (*Kappoth*) Palm-Trees** symbolizes scholars who compel (*kofin*) themselves to learn Torah from each other. **And the Boughs of Thick Trees** symbolizes the three rows of disciples who sit before them. **And Willows of the Brook** symbolizes the pair of judges’ scribes who stand before the judges and write down the words of those who acquit and the words of those who condemn.

12. Another exposition: **The Fruit of the Hadar Tree** symbolizes Israel; just as the ethrog has taste as well as fragrance, so Israel have among them men who possess learning and good deeds. **Branches of Palm-Trees**, too, applies to Israel; as the palm-tree has taste but not fragrance, so Israel have among them such as possess learning but not good deeds. **And Boughs of Thick Trees** (ib.) likewise applies to Israel; just as the myrtle has fragrance but no taste, so Israel have among them such as possess good deeds but not learning. **And Willows of the Brook** also applies to Israel; just as the willow has no taste and no fragrance, so Israel have among them people who possess neither learning nor good deeds. What then does the Holy One, blessed be He, do to them? To destroy them is impossible. But, says the Holy One, blessed be He, let them all be tied together in one band and they will atone one for another. If you have done so [says God], then at that instant I am exalted. Hence it is written, “It is He that builds His upper chambers in the heaven” (Amos IX, 6). When is He exalted? What time they are made into one band; as it says, “When He has founded His band upon the earth” (ib.). Accordingly Moses exhorts Israel: “**And Ye Shall Take You on The First Day The Fruit**, etc.”

13. R. Judah in the name of R. Simeon b. Pazzi opened his discourse with the text, “Hear, O my son, and receive my sayings” (Prov. IV, 10). I have commanded you, [says God], concerning many acts of taking, in order to make you worthy of divine reward. I said to you: “That they take to thee a red heifer, faultless” (Num. XIX, 2). Was this, perchance, for Me? No, only for you, to cleanse you; as it is written, “And the clean person shall sprinkle upon the unclean” (ib. 19). I said to you: “That they take Me an offering” (Ex. XXV, 2), with a view that I should dwell among you; as it says, “And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them” (ib. 8). The Holy One, blessed be He, if the expression be permitted, said: ‘Take Me and I shall dwell among you.’ It does not say, ‘That they take an offering,’ but, ‘That they take Me an offering,’ as

much as to say, It is I whom you take. I said to you: "That they take unto thee pure olive oil... for the light" (ib. XXVII, 20). But do I require your light? Lo, it is written, "The light dwells with Him" (Dan. II, 22)! It is only in order to make you worthy and to atone for your souls, which are compared to a lamp; as it says, "The spirit of man is the lamp of the Lord, searching all the inward parts" (Prov. XX, 27). On this occasion also, when I told you, **Ye Shall Take You on the First Day**, it is in order to make you worthy of divine favor, so that I may bring down rain for you. For this reason Moses exhorts Israel: **And Ye Shall Take You on the First Day**.

14. R. Mani opened his discourse with the text, "All my bones shall say: Lord, who is like unto Thee" (Ps. XXXV, 10). This verse was said in allusion to naught else than the *lulab*. The rib of the *lulab* resembles the spine of a man; the myrtle resembles the eye; the willow resembles the mouth, and the *ethrog* resembles the heart. David said: There are none among all the limbs greater than these, for they outweigh in importance the whole body. This explains, 'All my bones shall say.'

3) Maimonides, Guide to the Perplexed, XLIII (Friedlander translation, 1904)

The two festivals, Passover and the Feast of Tabernacles, imply also the teaching of certain truths and certain moral lessons. Passover teaches us to remember the miracles which God wrought in Egypt, and to perpetuate their memory; the Feast of Tabernacles reminds us of the miracles wrought in the wilderness. The moral lessons derived from these feasts is this: man ought to remember his evil days in his days of prosperity. He will thereby be induced to thank God repeatedly, to lead a modest and humble life. We eat, therefore, unleavened bread and bitter herbs on Passover in memory of what has happened unto us, and leave [on Succoth] our houses in order to dwell in tabernacles, as inhabitants of deserts do that are in want of comfort. We shall thereby remember that this has once been our condition; [comp.] "I made the children of Israel to dwell in booths" (Lev. xxiii. 43); although we dwell now in elegant houses, in the best and most fertile land, by the kindness of God, and because of His promises to our forefathers, Abraham, Isaac, and Jacob, who were perfect in their opinions and in their conduct. This idea is likewise an important element in our religion; that whatever good we have received and ever will receive of God, is owing to the merits of the Patriarchs, who "kept the way of the Lord to do justice and judgment" (Gen. xviii. 19). We join to the Feast of Tabernacles the Feast of the Eighth Day, in order to complete our rejoicings, which cannot be perfect in booths, but in comfortable and well-built houses.

As regards the four species [the branches of the palm tree, the citron, the myrtle, and the willows of the brook] our Sages gave a reason for their use by way of Agadic interpretation, the method of which is well known to those who are acquainted with the style of our Sages. They use the text of the Bible only as a kind of poetical language [for their own ideas], and do not intend thereby to give an interpretation of the text. As to the value of these Midrashic interpretations, we meet with two different opinions. For some think that the Midrash contains the real explanation of the text, whilst others, finding that it cannot be reconciled with the words quoted, reject and ridicule it. The former struggle and fight to prove and to confirm such interpretations according to their opinion, and to keep them as the real meaning of the text; they consider them in the same light as traditional laws. Neither of the two classes understood it, that our Sages employ biblical texts merely as poetical expressions, the meaning of which is clear to every reasonable reader. This style was general in ancient days; all adopted it in the same way as poets [adopt a certain style].

Our Sages say, in reference to the words, “and a paddle (*yated*) thou shalt have upon thy weapon” [*azeneka*, Deut. xxiii. 14]: Do not read *azeneka*, “thy weapon,” but *ozneka*, “thy ear.” You are thus told, that if you hear a person uttering something disgraceful, put your fingers into your ears. Now, I wonder whether those ignorant persons [who take the Midrashic interpretations literally] believe that the author of this saying gave it as the true interpretation of the text quoted, and as the meaning of this precept: that in truth *yated*, “the paddle,” is used for “the finger,” and *azeneka* denotes “thy ear.” I cannot think that any person whose intellect is sound can admit this. The author employed the text as a beautiful poetical phrase, in teaching an excellent moral lesson, namely this: It is as bad to listen to bad language as it is to use it. This lesson is poetically connected with the above text. In the same sense you must understand the phrase, “Do not read so, but so,” wherever it occurs in the Midrash. I have departed from my subject, but it was for the purpose of making a remark useful to every intellectual member of the Rabbanites.

I now return to our theme. I believe that the four species are a symbolical expression of our rejoicing that the Israelite left the wilderness, “no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates, or of water to drink” (Num. xx. 5), with a country full of fruit-trees and rivers. In order to remember this we take the fruit which is the most pleasant of the fruit of the land, branches which smell best, most beautiful leaves, and also the best of herbs, i.e., the willows of the brook. These four kinds have also those three purposes: First, they were plentiful in those days in the Land of Israel, so that ever one could easily get them. Secondly, they have a good appearance, they are green; some of them, viz., the citron and the myrtle, are also excellent as regards their smell, the branches of the palm-tree and the willow having neither good nor bad smell. Thirdly, they keep fresh and green for seven days, which is not the case with peaches, pomegranates, asparagus, nuts, and the like.

(4) ספר החינוך מצוה שכד

מצות לולב, שנקח ביום ראשון של חג הסוכות בידינו פרי עץ הדר, כפות תמרים, וענף עץ עבות וערבי נחל, שנאמר [ויקרא כ"ג, מ'] ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל. ובא הפירוש כי פרי עץ הדר זה האתרוג, וכפות תמרים הוא הלולב, ונכתב כפת חסר בלא ו', לרמוז שהחיוב שנקח לולב אחד ולא שנים ושלושה או יותר, וענף עץ עבות הוא ההדס, וערבי נחל היא הערבה הידועה בישראל.

משרשי המצוה. הקדמה, כבר כתבתי לך בני כמה פעמים במה שקדם, שהאדם נפעל כפי פעולותיו שיעשה תמיד, ורעיוניו וכל עשתונותיו נתפשות אחרי פועל ידיו, אם טוב ואם רע. ועל כן כי רצה המקום לזכות עמו ישראל אשר בחר הרבה להם מצוות, להיות נפשם מתפעלת בהן לטובה תמיד כל היום.

ומכלל המצוות שציונו להתפיש מחשבתו בעבודתו בטהרה היא מצות התפלין, להיות מונחין כנגד איברי האדם הידועים בו למשכן השכל והם הלב והמוח, ומתוך פעלו זה תמיד ייחד כל מחשבותיו לטוב, ויזכור ויזהר תמיד כל היום לכוון כל מעשיו ביושר ובצדק.

וכמו כן מצות הלולב עם שלשת מיניו מזה השורש היא, לפי שימי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבואות ופירות האילן בבית, ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה, ומפני כן נקרא חג האסיף, וצוה האל לעמו לעשות לפניו חג באותו העת, לזכותם להיות עיקר השמחה לשמו. ובהיות השמחה מושכת החומר הרבה ומשכחת ממנו יראת אלהים בעת ההיא, ציונו השם לקחת בין ידינו דברים המזכירים אותנו כי כל שמחת לבנו לשמו ולכבודו. והיה מרצונו להיות המזכיר מין המשמח, כמו שהעת עת שמחה, כי צדק כל אמרי פיו, וידוע מצד הטבע כי ארבעה המינים כולם משמחי לב רואיהם.

ועוד יש בארבעה מינים אלו ענין אחר, שהם דומים לאיברים שבאדם היקרים. שהאתרוג דומה ללב שהוא משכן השכל, לרמוז שיעבוד בוראו בשכלו. והלולב דומה לשדרה שהיא העיקר שבאדם, לרמוז שיישיר כל גופו לעבודתו ברוך הוא. וההדס דומה לעינים, לרמוז שלא יתור אחר עיניו ביום שמחת לבו. והערבה דומה לשפתים, שבהן יגמור האדם כל מעשהו בדבור, לרמוז שישים רסן בפיו ויכוון דבריו, ויירא מהשם אף בעת השמחה.

Class Two Source Sheet

וטעם שאינו נוהג במדינה אלא יום אחד, לפי שידוע כי עיקר השמחה ביום ראשון הוא. ואם תשאל, שמיני עצרת שיש בו שמחה גדולה לישראל למה לא היה ניטל בו, התשובה, כי יום שמיני עצרת כולו לשם, וכמו שאמרו זכרונם לברכה, משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במדרש, ולבסוף אמר להם עכבו עמי יום אחד שקשה עלי פרידתכם, ולפיכך נקרא עצרת, ואם כן אין צריך זכרון אחר.

וחג הפסח אין צריך הזכרה בלולב, שהרי מצה ומרור וגופו של פסח בין ידיו, ועוד שאינו זמן שמחה כמו חג האסיף. וחג השבועות גם כן אין צריך הזכרה אחרת, כי עיקר הרגל אינו אלא מצד מתן תורתנו, והיא זכרוננו הגדול ליישר כל ארחותינו. זהו הנראה לי בענינים אלו על צד הפשט, והאמנתי כי יש אל המקובלים סודות נפלאים במצות הלולב ושלשת המינים.